

DOI: 10.5281/zenodo.14531354
UDC: 616.831-005.1-084:614.2

EVALUAREA GRADULUI DE CONȘTIENTIZARE A POPULAȚIEI PRIVIND RISCURILE ASOCIATE CU ACCIDENTELE VASCULARE CEREBRALE

ASSESSMENT OF THE POPULATION'S AWARENESS LEVEL REGARDING THE RISKS ASSOCIATED WITH STROKE

Vladimir Bernic¹

¹ Laboratorul științific Pericole Chimice și Toxicologie, Agenția Națională pentru Sănătate Publică, Republica Moldova

Rezumat

Scopul lucrării constă în evaluarea nivelului de conștientizare a populației privind riscurile și factorii asociați cu accidentele vasculare cerebrale (AVC), precum și recunoașterea simptomelor acestora, pentru a sprijini dezvoltarea strategiilor de prevenire și educare a sănătății publice.

Materiale și metode. Cercetarea s-a bazat pe un studiu descriptiv selectiv prospectiv, cu utilizarea metodelor istorice, sociologice și statistice. Obiectul studiului a fost prezentat de un eșantion de 1500 de persoane, cu vârste între 35 și 70 de ani, provenind din diverse regiuni ale țării. Datele au fost colectate prin chestionare structurate, aplicate direct în cadrul interviurilor față în față. Analiza statistică a fost realizată cu ajutorul programelor Excel și FOX PRO.

Rezultate. Studiul a relevat un nivel scăzut de cunoștințe privind factorii de risc ai AVC, care a constatat că 60,2% dintre participanți nu au cunoștințe corespunzătoare. Factorul de risc cel mai frecvent menționat a fost stresul (30,7%), în timp ce altele, precum factorii alimentari, comportamentali și de mediu, au fost subestimați. De asemenea, 56,8% dintre intervievați nu au recunoscut simptomele caracteristice ale AVC, ceea ce ar putea conduce la intervenții tardive. Majoritatea surselor de informare au fost experiențele personale (37,3%) și medicul de familie (25,4%).

Concluzie. Studiul subliniază necesitatea educației și informării mai eficiente a populației cu privire la riscurile AVC și importanța recunoașterii timpurii a simptomelor, pentru a îmbunătăți intervențiile și prevenirea AVC-urilor.

Cuvinte cheie: accident vascular cerebral, factori de risc, conștientizare, prevenire

Summary

The aim of the study is to assess the population's level of awareness regarding the risks and factors associated with stroke (AVC), as well as the recognition of its symptoms, to support the development of prevention and public health education strategies.

Materials and Methods. The research was based on a prospective selective descriptive study, utilizing historical, sociological, and statistical methods. The study sample consisted of 1500 individuals aged 35 to 70, from various regions of the country. Data was collected through structured questionnaires, applied directly during face-to-face interviews. Statistical analysis was conducted using Excel and FOX PRO software.

Results. The study revealed a low level of knowledge regarding the risk factors of stroke, with 60.2% of participants lacking proper knowledge. The most frequently mentioned risk factor was stress (30.7%), while others, such as dietary, behavioral, and environmental factors, were underestimated. Additionally, 56.8% of interviewees did not recognize the typical symptoms of stroke, which could lead to delayed interventions. The majority of information sources were personal experiences (37.3%) and family doctors (25.4%).

Conclusion. The study highlights the need for more effective education and information for the population about stroke risks and the importance of early recognition of symptoms, in order to improve interventions and stroke prevention.

Keywords: stroke, risk factors, awareness, prevention

Introducere

Accidentele vasculare cerebrale (AVC) reprezintă una dintre cele mai mari provocări pentru sănătatea publică, având un impact semnificativ asupra morbidității și mortalității la nivel global. În pofida progreselor în domeniul medical și al dezvoltării unor metode de prevenire și tratament, bolile cerebrovasculare continuă să reprezinte o cauză majoră de deces și dizabilitate. Unul dintre motivele principale pentru care societatea contemporană este încă puțin pregătită să se confrunte cu amplexarea acestor afecțiuni este cauzalitatea lor multiplă, precum și nivelul nesatisfăcător de cunoștințe al populației privind factorii de risc și recunoașterea simptomelor AVC-ului. De asemenea, este esențial ca publicul să

conștientizeze importanța recunoașterii precoce a semnelor unui AVC și să cunoască pașii pe care trebuie să-i urmeze pentru a reduce riscul de apariție a acestora [1, 2, 3, 4].

Accidentul vascular cerebral este una dintre afecțiunile cu cel mai mare grad de prevenire, având în vedere că mulți dintre factorii de risc sunt modificabili. Printre aceștia se numără hipertensiunea arterială, diabetul zaharat, fumatul, alimentația nesănătoasă și lipsa de activitate fizică. Este recunoscut faptul că intervențiile timpurii și prevenirea acestor factori pot reduce semnificativ incidența și gravitatea AVC-urilor. Astfel, educația populației joacă un rol fundamental în prevenirea accidentelor vasculare cerebrale și în reducerea impactului acestora asupra sănătății publice.

Conform unui raport al Organizației Mondiale a Sănătății (OMS), implementarea unor programe de prevenție și depistare precoce ar putea reduce mortalitatea cauzată de aceste boli cu peste 75% și ar diminua incidența lor cu peste 50% [5, 6].

În ciuda acestor informații, la nivel global, AVC-ul continuă să reprezinte o problemă majoră. De fiecare dată când o persoană suferă un accident vascular cerebral, impactul este enorm, atât pentru pacient, cât și pentru familia acestuia. Potrivit unor estimări recente, un pacient care supraviețuiește unui AVC și rămâne cu o dizabilitate permanentă costă sistemul public de sănătate în medie 76.000 Euro în primii doi ani după eveniment [7]. Aceste costuri subliniază necesitatea educației și informării publicului, pentru a reduce numărul de cazuri și pentru a ameliora recuperarea pacienților.

Un alt aspect esențial în reducerea efectelor AVC-urilor este recunoașterea rapidă a simptomelor și intervenția medicală promptă. Fereastra de patru ore, în care tratamentele pot să minimizeze leziunile cerebrale și să prevină dizabilitățile pe termen lung, este crucială. De aceea, educația publicului privind semnele unui AVC și importanța căutării rapide a ajutorului medical reprezintă o strategie de prevenire fundamentală [8, 9, 10]. Conform studiilor recente, recunoașterea precoce a simptomelor și contactarea rapidă a serviciilor de urgență poate reduce semnificativ severitatea leziunilor neurologice și poate îmbunătăți șansele de recuperare ale pacientului [11, 12].

De asemenea, educația publicului privind factorii de risc ai AVC-ului este un element-cheie în prevenirea acestei afecțiuni. Astfel, educarea persoanelor despre riscurile asociate cu afecțiuni precum fibrilația atrială (FA), care este un factor de risc major pentru AVC, poate contribui la scăderea numărului de cazuri prin gestionarea eficientă a acestor factori [13, 14]. Astfel, educația privind un stil de viață sănătos, care include o dietă echilibrată, exerciții fizice regulate și renunțarea la fumat, poate avea un impact semnificativ în reducerea riscului de AVC.

În ciuda acestor eforturi, multe țări se confruntă cu dificultăți în implementarea unor programe coerente de educație și prevenție la nivel național. De multe ori, lipsa de resurse, dar și ignorarea riscurilor de către populație, contribuie la menținerea unui nivel scăzut de conștientizare și implicare în prevenirea AVC-urilor [15, 16].

În acest context, evaluarea gradului de conștientizare a populației privind riscurile asociate cu accidentele vasculare cerebrale este esențială pentru dezvoltarea unor strategii eficiente de prevenire și educare. Promovarea unui stil de viață sănătos și creșterea nivelului de informare despre semnele AVC-ului și despre importanța intervenției timpurii pot reduce semnificativ impactul acestor afecțiuni asupra sănătății publice.

Scopul lucrării constă în determinarea nivelului de cunoștințe, pentru diferite grupuri de populație, privind riscurile asociate cu accidentele vasculare generale și recunoașterea principalelor simptome ale accidentului în vederea direcționării măsurilor de promovare a sănătății în prevenirea accidentelor inclusiv a formelor grave și deceselor.

Materiale și metode

Pentru realizarea obiectivelor cercetării, a fost utilizat studiul descriptiv selectiv prospectiv, care a integrat mai multe metode de cercetare: istorice, sociologice și statistice. Obiectul de studiu al cercetării a fost reprezentat de persoanele adulte, cu vârste cuprinse între 35 și 70 de ani, care, conform literaturii de specialitate, sunt considerate ca având un risc sporit de a suferi un accident vascular cerebral. Selecția participanților, în număr de 1500, s-a realizat randomizat, asigurându-se o reprezentativitate națională a eșantionului, astfel încât grupurile de participanți să provină din diverse regiuni ale republicii, reflectând diversitatea socio-demografică a populației.

Pentru evaluarea cunoștințelor participanților cu privire la factorii de risc ai AVC și la simptomele caracteristice acestora, a fost utilizat un chestionar structurat, care a inclus întrebări legate de stilul de viață, istoricul medical și cunoștințele teoretice ale acestora despre prevenirea AVC. Colectarea datelor s-a realizat în mod direct prin aplicarea chestionarelor pe teren, în cadrul interviurilor față în față cu participanții.

Pentru prelucrarea și analiza statistică a datelor, au fost utilizate instrumente informatice moderne, precum Excel și FOX PRO, care permit gestionarea eficientă a unui volum mare de informații. De asemenea, au fost utilizate platformele „Medline” și „Internet” pentru accesul la baze de date științifice și informații actualizate privind sănătatea publică și factorii de risc asociați cu AVC, inclusiv date despre influențele factorilor de mediu.

Rezultate

În rezultatul evaluării cunoștințelor în rândul populației, privind factorii de risc în etiologia AVC, s-a constatat (Figura 1) că mai mult de jumătate din persoanele intervievate nu au putut indica nici un factor de risc în etiologia AVC (58,7% - femei și 62,1% - bărbați). Cel mai frecvent factor de risc menționat de corespondenți a fost stresul condiționat de factorii psihosociali, la care au indicat 30,7% dintre persoanele investigate (31,6% - femei și 29,6% - bărbați). La factorii alimentari și comportamentali au indicat, corespunzător 20,5% și 19,2% dintre corespondenți (femei, respectiv 19,8% și 18,4%, bărbați - 21,3% și 19,2%). Răspunsurile obținute au demonstrat că sunt foarte subestimați factorii de mediu la care au indicat, respectiv, doar 6,3% și 2,3% dintre persoanele intervievate.

Analiza rezultatelor obținute în funcție de vârsta persoanelor intervievate arată o tendință clară de creștere a cunoștințelor privind factorii de risc în etiologia AVC pe măsură ce vârsta persoanelor crește. Astfel, la persoanele cu vârsta de 40 de ani, 67,9% dintre respondenți nu au putut indica niciun factor de risc asociat cu AVC, în timp ce, la vârsta de 65 de ani, acest procent a scăzut la 56,6%.

Aceeași tendință a fost observată și pentru persoanele care au menționat diferiți factori de risc, cum ar fi cei psihosociali, comportamentali, alimentari, de mediu și ocupaționali. La vârsta de 40 de ani, procentajele celor care au indicat acești factori au fost de 26,5% pentru factorii psihosociali, 14,8% pentru cei comportamentali, 19,1% pentru factorii

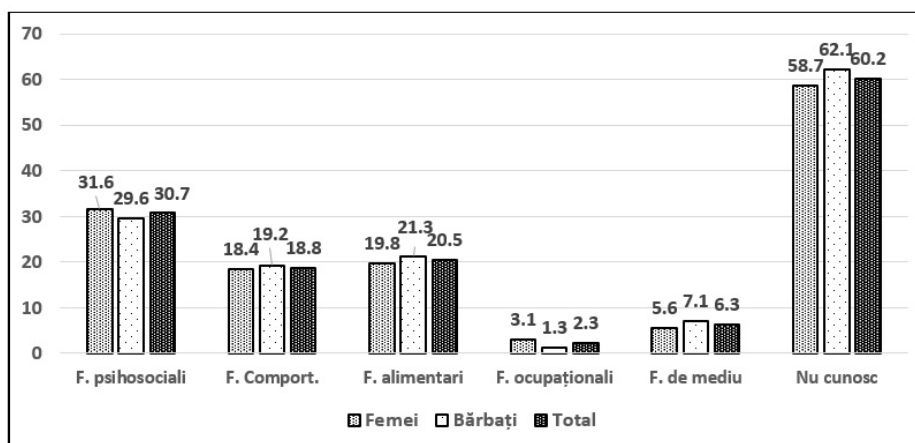

Figura 1. Ponderea persoanelor în dependență de nivelul cunoștințelor privind factorii de risc în etiologia AVC (%)

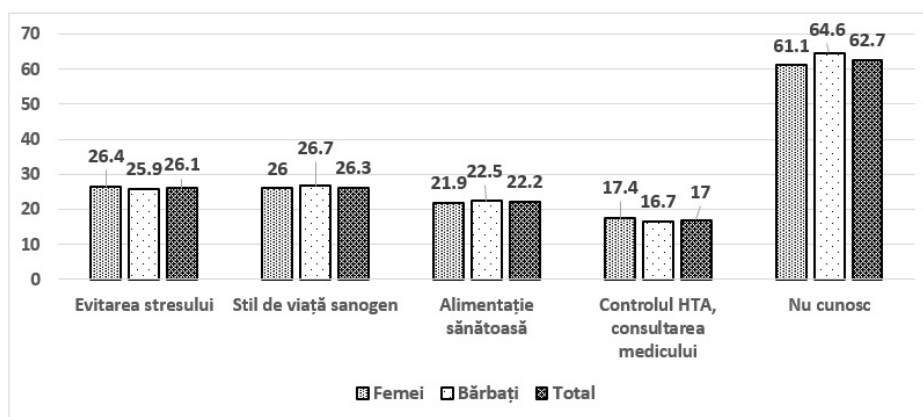

Figura 2. Ponderea persoanelor în dependență de nivelul cunoștințelor privind măsurile de prevenție a AVC

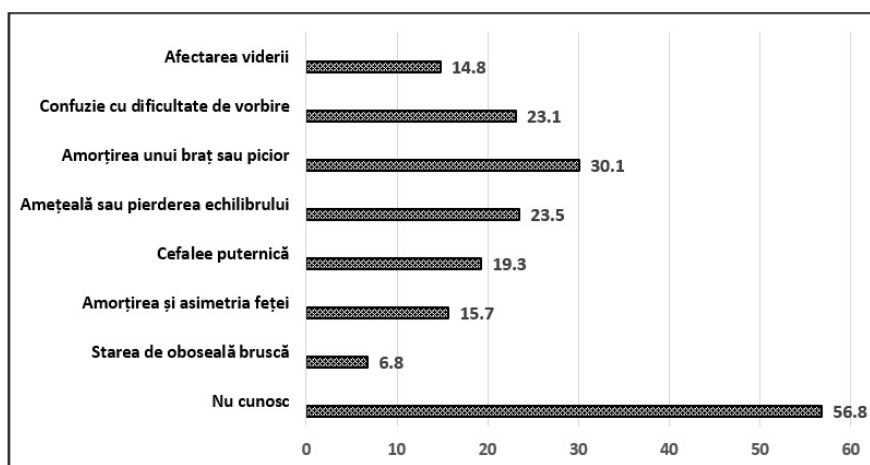

Figura 3. Ponderea persoanelor selectate în studiu în dependență de nivelul de cunoștințe privind principalele simptome ale AVC (%)

alimentari, 4,9% pentru factorii de mediu și 1,9% pentru cei ocupaționali. În schimb, la vârsta de 65 de ani, aceste procente au crescut, astfel: 33,0% dintre respondenți au menționat factorii psihosociali, 16,0% au indicat factorii comportamentali, 22,6% au menționat factorii alimentari, 6,6% au indicat factorii de mediu și 2,8% au menționat factorii ocupaționali.

Aceste rezultate sugerează că, pe măsură ce vârsta crește, cunoștințele privind factorii de risc în cazul AVC devin mai bine conturate, ceea ce ar putea fi atribuit unui nivel mai mare de experiență de viață și unei expuneri mai mari la informații despre sănătate în decursul anilor.

Evident că și nivelul cunoștințelor privind măsurile necesare de întreprins pentru prevenirea AVC, în rândul persoanelor intervievate, a fost destul de mic (Figura 2). Astfel, 62,7% dintre corespondenți (61,1% - femei și 62,7% - bărbați) nu au putut indica nici la o măsură de prevenție a AVC. Cele mai frecvente răspunsuri pozitive prezentate de persoanele intervievate au fost: evitarea stresului psihosocial (26,1%), stilul de viață sanogen (26,3%), alimentație sănătoasă (22,2%) și controlul HTA, consultarea regulată a medicului (17,0%).

Evaluarea răspunsurilor privind măsurile de prevenție a AVC, în dependență de vârsta persoanelor intervievate,

a prezentat aceeași legitate, ca și în cazul cunoștințelor privind factorii de risc, manifestând o creștere a nivelului de cunoștințe odată cu vârsta.

În cazul apariției unui AVC, viața pacientului și posibilitatea recuperării depline depinde foarte mult de timpul în care bolnavului i se acordă o asistență medicală calificată. Evident că în acest caz sunt foarte importante cunoștințele privind recunoașterea principalilor simptome ale AVC în scopul asigurării intervenției medicale calificate cât mai urgente.

Evaluarea nivelului de cunoștințe privind principalele simptome ale AVC denotă (Figura 3) că mai mult de jumătate din corespondenți (53,8% - femei și 60,4% - bărbați) nu au putut indica nici un semn distinct pentru maladia dată. Cel mai frecvent simptom al AVC recunoscut de persoanele cercetate a fost numit amorțirea unui braț sau a unui picior (30,1%). Corespunzător, 23,5% și 23,1% au menționat că principalele simptome ale AVC sunt pierderea echilibrului și cunoștinței, și confuzia sau dificultatea de vorbire. Cefaleea puternică, asimetria feței, afectarea vederii și starea de oboseală bruscă au menționat-o, respectiv, 19,3, 15,7, 14,8 și 6,8 la sută din corespondenți.

Nivelul de cunoștințe la compartimentul vizat nu a prezentat unele legități dependente de vârstă și zonă geografică. Majoritatea persoanelor ce au putut identifica principalele simptome ale AVC au recunoscut că cunoștințele se bazează pe experiența proprie, întâlnindu-se cu așa cazuri pe parcursul vieții.

Nu cunosc ce trebuie de întreprins în cazul unui AVC 54,2 la sută dintre persoanele intervievate (52,4% - femei și 56,3% - bărbați). Apelarea cât mai rapidă la salvare au menționat-o 43,4 la sută dintre persoanele chestionate (46,5% - femei și 39,6% - bărbați). Corespunzător, 8,5%, 5,3% și 2,8% au afirmat că, în cazul unui AVC este necesar de adresat la medicul de familie, de administrat unele preparate hipertensive sau alte măsuri. De menționat că dintre persoanele ce recunosc simptomele AVC și au menționat că în caz de accident este necesar de chemat salvarea, majoritatea au avut experiență de acest gen.

La întrebarea privind sursele de informare cu referință la factorii de risc și măsurile de prevenție, 37,3% dintre corespondenți au indicat experiența personală, 25,4% - medicul de familie, 5,2% - instituțiile de învățământ, 4,3% - mass media și 2,1% - alte surse.

Așadar, pentru a reduce semnificativ incidența și impactul AVC-ului, țările trebuie să dezvolte strategii

integrate și bine conectate la problemele lor specifice de sănătate. Acest lucru poate fi realizat prin: coordonarea intervențiilor împotriva factorilor de risc, în mod special a factorilor modificabili, și integrarea lor cu celelalte strategii dedicate bolilor netransmisibile, combinarea intervențiilor medicale individuale, în cazul persoanelor aflate în risc, cu abordări specifice ale populației, îmbunătățirea educației, implementarea programelor de screening, colectarea și compilarea datelor clinice despre starea populației și comunicarea între țări a datelor care au stat la baza programelor de prevenție a AVC-ului. Pentru realizarea acestui obiectiv a fost elaborat Ghidul privind promovarea sănătății în prevenirea bolilor netransmisibile.

Rezultatele obținute conțin argumente clare privind necesitatea și eficacitatea implementării Programelor de promovarea sănătății în prevenirea bolilor netransmisibile, pornind de la povara acestui grup de boli și factorii modificabili de risc ce le determină. O deosebită importanță practică are capitolul privind activitățile consolidate de promovare a sănătății pentru prevenirea bolilor netransmisibile, în care sunt specificate atribuțiile tuturor partenerilor responsabili și care va contribui ulterior la consolidarea activităților în soluționarea problemei abordate.

Concluzii

1. Rezultatele obținute denotă un nivel scăzut al cunoștințelor populației privind factorii de risc în etiologia AVC. Astfel, 60,2 la sută dintre persoanele intervievate nu a putut menționa nici un factor de risc în geneza AVC. Cel mai frecvent populația consideră că accidentul vascular survine din cauza situațiilor stresante condiționate de factorii psihosociali (30,7%). Totodată, sunt subestimați factorii de risc comportamentali, alimentari, de mediu, biologici și ocupaționali în geneza AVC. Evident că și cunoștințele referitor la măsurile necesare de întreprins pentru a evita AVC au fost la un nivel foarte mic.

2. S-a constatat un nivel scăzut al cunoștințelor populației privind simptomatologia AVC. Mai mult de jumătate din corespondenți (56,8%) nu au putut indica nici un semn distinct pentru maladia dată. Acest fapt facilitează intervenții medicale tardive, punând în pericol viața pacienților și posibilitatea recuperării depline.

3. Rezultatele studiului au argumentat necesitatea elaborării metodologiilor de comunicare și informare eficientă a populației, care vor contribui la eficientizarea programelor de promovare a sănătății și prevenirea AVC.

Bibliografie

1. Feigin VL, Norrving B, Mensah GA. Global burden of stroke. *Circ Res*. 2019;124(3):425-440.
2. Mendis S, Puska P, Norrving B. Global atlas on cardiovascular disease prevention and control. Geneva: World Health Organization; 2015.
3. Nicolas P, Pardo L. Stroke and public health: awareness, prevention, and education. *Lancet Neurol*. 2016;15(1):22-28.
4. World Health Organization (WHO). Global status report on noncommunicable diseases 2023. Geneva: World Health Organization; 2023.
5. Bușoi Cr, et al. Politici de prevenție a bolilor în sistemul sanitar din România: Boala coronariană ischemică. *Rev Rom Bioet*. 2013;11(4):67. (Romanian)
6. Cioca VL. Date privind maladiile cardiovasculare în lume. *Acta Med Transilv*. 2010;2(1):21-22. (Romanian)
7. Gorrell PB. Primary prevention of stroke. Impact of healthy lifestyle. *Circulation*. 2008;118(9):904-906.
8. Chang K, Tseng M, Tan T. Prehospital delay after acute stroke in Kaohsiung, Taiwan. *Stroke*. 2004;35(3):700-704.
9. International Stroke Trial Collaborative Group. The International Stroke Trial (IST): a randomised trial of aspirin, subcutaneous heparin, both, or neither among

- 19 435 patients with acute ischaemic stroke. *Lancet*. 1997;349(9061):1569-1581.
10. Keskin O, Kalemoglu M, Ulusoy RE. A clinic investigation into prehospital and emergency department delays in acute stroke care. *Med Princ Pract*. 2005;14(6):408-412.
11. Lansberg MG, Thijs VN, Bammer R, et al. Risk factors of symptomatic intracerebral hemorrhage after tPA therapy for acute stroke. *Stroke*. 2007;38(8):2275-2278.
12. Yu RF, San Jose MC, Manzanilla BM, Oris MY, Gan R. Sources and reasons for delays in the care of acute stroke patients. *J Neurol Sci*. 2002;199(1-2):49-54.
13. O'Donnell MJ, Chin SL, Rangarajan S, et al. Global and regional effects of potentially modifiable risk factors associated with acute stroke in 32 countries (INTERSTROKE): a case-control study. *Lancet*. 2016;388(10046):761-775.
14. Mayo Clinic. Stroke symptoms and causes. 2017. Accessed July 22, 2017. <http://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/stroke/symptoms-causes/dxc-20117265>
15. Economist Intelligence Unit. Preventing stroke; uneven progress. www.heartrhythmalliance.org. Accessed December 23, 2018.
16. Guvernul României. Hotărîrea de Guvern Nr. 300 din 24.04.2014 cu privire la aprobarea Programului național de prevenire și control al bolilor cardiovasculare pentru anii 2014-2020. *Monitorul Oficial* Nr. 104-109, 2014, art Nr: 327. (Romanian)

Recepționat – 19.11.2024, acceptat pentru publicare – 07.12.2024

Autor corespondent: Vladimir Bernic, e-mail: vladimir.bernic@ansp.gov.md

Declarația de conflict de interese: Autorul declară lipsa conflictului de interese.

Declarația de finanțare: Articolul a fost relizat în cadrul proiectului de postdoctorat 2024-2025 "Cuantificarea și estimarea complexă a factorilor de risc în geneza accidentului vascular cerebral", cifrul: 24.00208.8007.05/PD1.

Citare: Bernic V. Evaluarea gradului de conștientizare a populației privind riscurile asociate cu accidentele vasculare cerebrale [Assessment of the population's awareness level regarding the risks associated with stroke]. *Arta Medica*. 2024;92(3):28-32.